

Sidosryhmätilaisuus 15.11.2023: Tutkimus- ja kehittämisrahoituksen monivuotinen suunnitelma

Sidosryhmätilaisuus järjestettiin hybridimuodossa Tieteiden talolla keskiviikkona 15.11. Paikan päällä tilaisuutta oli 70 osallistujaa. Verkkolähetystä seurasi noin 90 kuulijaa. Verkkolähetystä seuraavilla oli mahdollisuus osallistua salin keskusteluun kirjoittamalla kysymyksiä ja kommentteja viestipalstalle.

Tilaisuuden aluksi **työryhmän puheenjohtajat va. ylijohtaja Erja Heikkinen, OKM ja teollisuusneuvos Maija Lönnqvist, TEM alustivat T&K-rahoituksen käytön monivuotisen suunnitelman lähtökohdista**. Vuonna 2017 alkaneen työn tavoitteena on T&K-toiminnan kunnianhimon nosto sekä ekologisesti, sosiaalisesti ja taloudellisesti kestävä kasvu. Vuosittaiset 280 milj. euron lisäpanokset tulee käyttää yhdessä sovittujen periaatteiden mukaisesti ja Tilastokeskuksen määritelmän mukaiseen T&K-toimintaan. Vaikka lisärahalla ei suoraan tueta innovaatiotoimintaa, odotuksena on, että T&K-toiminnan tulokset hyödynnetään vaikuttavasti ja laajasti yhteiskunnassa. Tarvitaan yhteistyötä, osaamistason nostoa, enemmän uudistavaa toimintaa sekä laveammin erityisesti uusia yrityksiä panostamaan T&K-työhön.

Nyt on käynnistynyt toisen T&K-rahoituksen monivuotinen suunnitelma valmistelu ja työtä raamittavat laki valtion t&k-rahoituksesta, laki T&K-toiminnan verokannustimesta, parlamentaarisen yhteistyön tuloksena syntynyt ensimmäinen T&K-rahoituksen monivuotinen suunnitelma, hallitusohjelma sekä valtion talousarvioesitys vuodelle 2024. Talousarvioesityksessä on esitetty määräaikaista ja pysyviä panoksia erityisesti tukemaan osaamispohjan kasvattamista (tohtorikoulutuspilotti), T&K-yhteistyötä, yrityksiä, kansainvälistymistä sekä strategisia infrastruktuureja. Suunnitelmaa valmistellaan opetus- ja kulttuuriministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön vetämässä työryhmässä ja sidosryhmiä osallistetaan laajasti. Uuden tutkimus- ja innovaationeuvoston (TIN) odotetaan ottavan merkittävän roolin suunnitelman toimeenpanossa ja seurannassa. Suunnitelma annettaneen eduskunnalle selontekona kevään 2023 aikana.

Keskustelussa nostettiin esille tutkimuslaitosten rooli ja todettiin, että on tärkeää, että eri ministeriöt ja tutkimuslaitokset osallistuvat valmisteluun aktiivisesti. T&K-rahoitusta kohdennetaan täydentäen ja eri kokoisia yrityksiä mukaan kannustaen. Yksityisen rahoituksen vivutuksessa tärkeää on yritysten laveammat T&K-panokset omassa liiketoiminnassaan. Tarkoitus on myös hyödyntää kilpailullisesti kohdennettavaa rahoitusta, kuten esimerkiksi lippulaivoja ja veturi-instrumenttia. Kysymyksiä esitettiin alkavasta tohtorinkoulutuspilottista, jossa yliopistot kehittävät tutkijankoulutuksen tapoja kokeilevissa alakohtaisissa piloteissa. Lisäksi todettiin, että kansallisessa T&K-suunnitelmassa ei oteta kantaa alueelliseen rahoitukseen, mutta koordinaatiota tulee kehittää. Keskustelussa todettiin lopuksi, että vientivaateet saattavat rajoittaa eri toimialojen yritysten osallistumismahdollisuuksia.

Ensimmäisessä paneelissa keskusteltiin T&K-toiminnan kunnianhimon lisäämisestä. Panelisteina olivat professori Jani Erola (Turun yliopisto ja INVEST-lippulaiva), Simo Säynevirta (Head of Green Electrification, ABB ja Green Electrification –veturi), johtava tutkija Elias Einiö (VATT) sekä tutkimusjohtaja Heli Koski (ETLA) ja fasilitaattorina erityisasiantuntija Risto Alatarvas, VNK.

T&K-rahoituslain tavoitteiden saavuttamiseksi Suomessa tulee laajentaa ja vahvistaa T&K-toimintaa mutta myös nostaa kunnianhimon tasoa TKI-järjestelmän kaikissa osissa. Panelistit peilasivat mahdollisia toimia tavoitteisiin. Heli Koski nosti osajat, lavean tiedonvaihdon sekä radikaalit innovaatiot ja Elias Koski määrälliset ja laadulliset tavoitteet, toisiaan tukevat rahoitusmekanismit ja tieteellisten menetelmien käytön rahoituksen seurannassa ja arvioinnissa. Simo Säynevirta pohti TKI-ympäristön tukemisen (ml. yhteiskäyttöisten infrastruktuurien) tärkeyttä sekä mahdollisuuksia nopeuttaa innovaatiocykliä. Jani Erola totesi nykyisen järjestelmän pohjaavan määrälliseen mittaamiseen, mutta laadun kehittäminen ja korkeatasoinen tutkimus on avain kunnianhimon nostoon. Hän toi esiin myös näkökulma, että kunnianhimon nostoon kuuluu epäonnistuminen, ja tutkijan ja tutkijanurien suojaamista tulisi pohtia näissä tilanteissa.

Pohdittaessa käytännön toimia tavoitteiden toteutumiseksi Heli nosti esiin yhteistyön ja tarpeen sekä yritys että tutkijapuolen molemminpuoliseen oppimiseen. Elias pohti vipuvaikutusten syntyä ja yritystukia, jotka paikkaavat kohtia joissa yrityksillä ei ole tarpeeksi kannustimia tehdä yhteiskunnan kannalta hyödyllistä T&K-toimintaa. Tarkoitus ei ole tukea toimintaa, jota yritys oli suunnitellut jo tekevänsä muutoinkin. Riskialttiiden hankkeiden toteutukseen yrityksillä on vähemmän kannusteita. Jani totesi koko TKI-kentän tarvitsevat tukea. Esimerkiksi lippulaivatyyössä tavoitteet tutkimukselle ja vaikuttavuudelle toteutuvat, mutta kitkaa esiintyy soveltamisvaiheessa. Siinä tarvittaisiin osaamista ja vaatii kannusteita että siihen panostetaan. Simo korosti osaamiskeskittymien merkitystä ("Tarvitaan Suomen Piilaakso"): on tärkeää koota huippuosaamista, tutkijoita ja yrityksiä yhteen strategisesti valituissa teemoissa ja kehittää osaajia ja investointeja houkuttelevaa TKI-ympäristöä. Osaamiskeskitymissä tieto ja osaaminen liikkuu laveammin ja syntyy enemmän radikaaleja innovaatioita. Elias totesi, että Suomen Piilaakso on hyvä tavoite, mutta sitä ei voi ylläpitää julkisella rahoituksella vaan se pitää syntyä markkinaehtoisesti. Jani totesi, että lippulaivat ovat hyvä alusta jatkaa työtä.

Yleisökeskustelussa nostettiin esiin Suomen vahvuutena data-aineistot ja niiden joustava hyödyntäminen jatkossakin. Myös onnistumisista viestimistä sekä kansainvälisyyden pohtimista strategisesti pidettiin oleellisena. Esiin tuotiin tarve arvioida uuden TIN:n puitteissa rahan lisäksi T&K-rakenteita ja järjestelmää systeemisesti. Todettiin, että vaikuttavuustoimintaan saa tukea esimerkiksi Strategisen tutkimuksen neuvoston hankkeissa.

Tilaisuuden toisen paneelin aiheena oli T&K-yhteistyön vahvistaminen. Paneelissa olivat seuraavat asiantuntijat: vararehtori Mari Vuolteenaho (Laurea AMK), professori Tuukka Petäjä (Helsingin yliopisto), pääekonomisti Youssef Zad (Suomen Start-up yhteisö) ja TKI-johtaja Johan Sanmark (Länsi-Uudenmaan hyvinvointialue). Panelisteilta kysyttiin, millaisia konkreettisia toimia tarvitaan korkeakoulujen, tutkimuslaitosten ja yritysten välisen yhteistyön vahvistamiseksi. Keskeiset huomiot paneelikeskustelusta:

Tuukka Petäjä nosti esiin sen, että yhteistyö kehittämisen keskiöön liittyy olennaisesti tieteenalojen kehittäminen huippuunsa. Hedelmällisin yhteistyö nojautuu huippututkimukseen. Yksittäisten lippulaivojen rinnalle tarvitaan tutkimuksen laivasto, jossa eri alojen huippuosaajat kokoontuvat yhteen ja luovat vaikuttavuutta.

Mari Vuolteenaho ja Youssef Zad korostivat puheenvuorossaan yritys-yhteistyön merkitystä opintojen aikana sekä vastavalmistuneille tarjottavaa työllistymistukea. Vuolteenaho nosti esiin useammassa kohdassa konkreettisia esimerkkejä yritys-yhteistyön ja korkeakoulutuksen yhdistämiseen (opinnäyte- ja harjoittelupaikat sekä vierailuluennot). Zad nosti esiin kansainvälisten opiskelijoiden työllistymisvaikeudet sekä hyvät kokemukset yrityksille tarjottavasta pilottitoiminnasta, jolla on pyritty kannustamaan yrityksiä palkkaamaan kansainvälisiä opiskelijoita. Zadin mukaan olisi tärkeää arvioida työllistymistä tukevat hankkeet ja laajentaa toimintaa. Myös Petäjän puheenvuorossa korostui huoli opiskelijoiden työllistymisestä. Miten varmistamme sen, että tulevat tuhat uutta tohtoria työllistyvät kolmen vuoden päästä?

Yhteistyön hyödyistä ja aikajänteestä käytiin myös tärkeää keskustelua. Yhteistyössä tulisi olla kannustimia sekä pitkän aikavälin yhteistyöhön, että nopeaan reaktointiin. Tuukka Petäjä korosti tutkimustiedon skaalautuvuuden olevan ensi sijassa yritysten tehtävä. Samalla kuitenkin tarvitaan kannustimia nopeaan ja laaja-alaiseen välittömään hyötyyn tähtäävään yhteistyöhön, joka kannustaa mukaan myös pienempiä toimijoita, kuten start-upeja ja nuoria toimijoita. Johan Sanmarkin mukaan esimerkiksi juuri hyvinvointialueilla T&K-näkökulmasta liikkumatila on hyvin pieni, joka vaikeuttaa yhteistyötä start-upien kanssa.

T&K-toiminnan kehittämisessä tulisi huomioida pienet yritykset ja rahoituskannustimet. Panelistien mukaan olisi tärkeää, että kannustimien avulla ohjataan rahoitusta myös sellaiseen tutkimukseen, joka ajaa toimialaa muuttaviin toimiin. Panelistien mukaan tutkimustoimintaa ohjaavia mittareita tulisi arvioida kriittisesti.